

N° 5 MEZEVEN 1970

« POBL VREIZ »

B.P. 713 ROAZON

KOUMANANTOU

Boutin : 5 L

Skoazell : adalek 15 L

K.R.P. 2746-79 ROAZON

0,40

POBL VREIZ

KELAOUENN UNVANIEZ DEMOKRATEL BREIZ

DAV EO DEOMP LAKAAD SPLANN TROIOU-KAMM AR GOUARNAMANT

PENNAD-STUR

Na ped promesa, na ped kelou toniuz a zo bet klevet e Breiz miz 'zo !
— ar prezidant Pompidou o sevel e vouez e-barz Kuzul ar Vinistred evid lared : « Brest a vo eur gêr vraz ma teuo di an uzinou haz an dud. » Aochou hon bro, emezañ, o-devo pouez pa zigouezo da Vro-Zaoz dond tre e-barz Kumuniezh Europa ;

— prefed Penn-ar-Bed, nepell goude, o kas d' ar hazetennou ar helou mad penaoz ema prest ar gouarnamant da gas da vad e blan euz an 9 a viz here 68 : « Plan Breiz » a vez greet outañ, hag eñ ken kastiz koulskoule. Ne 'neus mez ebed ken o prometi berniou uzinou da ober war-dro ar petrol, goude m' eo bet diskrapet ar porz-petrol diouz daouarn Brestiz. Hag evid an hentou-braz, kaer a zo lared, n' om ket prest da zond a-benn oute ; memez e-barz « Ouest-France » e lenned d' an 28 a viz mae : « Evel ma teu an argant bremañ, ha pa zoñjer ez eus hoaz 1 200 milion a labour da gas da benn, ne vo ket re gand deg pe daouzeg vloaz da echui an hentou-braz merket da Vreiz. Ha koulskoude, prometet e oant bet war an ton braz, a-raog 1975 » ;

— Duhamel, ministr al labour-douar, o lared e kavim hon gwalh en amzer-da-zond dre werza traoù da vroioù all ar Marhad Kumun ;

— Chalandon, ministr ar benvegerez hag al loja, o tond da Vrest an deiz war-lerh devez ar 27 a viz mae, evid distannaad ar speredou ha rei e her, eur wech hoaz, e vo kaset da vad « Plan Breiz ».

Perag kement-se ? Peogwir, e-doug miz mae, he-deus Breiz komañset da fichal adarre en eun doare dañjeruz : 10 000 a dud diskennet er ru e Redon ! Muioh a zo : departamant Penn-ar-Bed en e bez (labourerien-douar, micherourien, mistri-skol, studierien) dorn-ou-z-dorn o tifenn an implijou. Tamm ha tamm e teu splann an traoù er speredou, ha dañjeruz eo evid ar gouarnamant. Erru eo poent astenn ar garotezenn : dond a ree brao gante e mare ar jeneral de Gaulle, ober a ray ivez dindan Pompidou.

Dao eo dim chom war evez, lakaad splann troioù-kamm ar gouarnamant ha derhel da vond war-raog. Ha peogwir en em gannom evid pourchas labour ha deskamant d' ar Vretoned, red-mad eo dim diskouez ema departamant Penn-ar-Bed e penn an emgann-ze (goud ma 'z eus outañ an hini e-leh ma vez komzet ar muia a vrezonég, ne vank ket a startijenn dezañ : ha setu tapet berr ar re a rebech d' ar brezonég digas gantañ brizkredennou ha teñvalijenn). Hogen ne zleom ket difreta e Penn-ar-Bed nemedken. Breiz

KUDENN VREIZ EUZ BREST D'AN NAONED

AODOU-AN-HANTERNOZ

● Falloù'h-Fallañ an Traoù.

Gwelet hon eus, e 1969, hag e-pad tri miz kentañ 1970, e departamant A-a-H, 20 ti-labour o serriñ, ha 5 ti-labour nevez o tigiñ. Da heul serradeg ar re gentañ, 450 den o deus kollet o flas, kinniget eo bet 75 plas gant an tier-labour nevez. Ken doan eus stad staliou-labour 'zo e korn pe gorn eus ar vro. Setu o roll :

— S. Brieg,	Serret : 6, Digoret : 0.
— Lambal,	Serret : 1, Digoret : 0.
— Loudieg,	Serret : 5, Digoret : 1.
— Dinan,	Serret : 2, Digoret : 2.
— Lanuon,	Serret : 2, Digoret : 0.
— Gwengamp,	Serret : 4, Digoret : 2.

Paet fall e vez al labourerien gant kalz a di-labour, berraet an euriou, re-alies e vez miret ouzh ar sindikajoù d'ober o labour. Emañ an divroañ o washaat.

Bez e kaver, evit tri miz diwezhañ 1969 div wech muioc'h a dud yaouank, dindan 22 bloaz o klask labour, aet eo an niver anezho eus 232 da 472, ha c'hoazh ne gontet ket kalz a dud yaouank-all dilabour ha n'o deus ket roet o anvioù.

Heñvel-mik eo doare sevel-labour hon departamant, dre niver al labourerien goulennet, pe dre talvoudegezh al labour kinniget d'ar pezh

a weler en ur vro ken truezus ha ken war-lec'hiet evel ar Portugal.

● Nebeutoc'h-nebeutan à dud !

Aet kresk an dud en departamant da 0,7 % evit an amzer etre 1962 ha 1968, daoust ma kaver 2,3 % muioc'h a dud o tont war an douar eget a dud o vervel.

Bez a zo kalz a dud kolzh er vro, setu perak e vez muioc'h a dud a vervel : 13,2 evit 1000, ha 11 evit 1000 e bro-frañs. Mont a ra kuit kalz a dud diouzh ar vro, ha daoust d'ar pezh a greder, pe a gontet, e vez nebeutoc'h a vugale a tont war an douar en departamant eget e bro-frañs, setu sifrenn an departamant : 16,9, pa weler evit bro-frañs ar sifrenn : 17,1.

● Gwengamp : Labourerien kaset kuit ! Kemeret eo bet an tu gant ti-labour Offret, kas er-maez 37 labourer, dre ma vanke labour evito. Kiriek eo an dra-se da bolitikerezh ar strishaat lakaet war arc'hant-kred ar sevel-tier. Ar c'huzul-jeneral, da lakaat an arc'hant-se da zistreiñ, en deus votet ur « c'hoantadenn », prometet en deus an Ao. Maer, ki-bihan G. Pompidou, ober eus e wellañ, gortoz a reer c'hoazh an diskoulm.

D'ar 27 a viz mae o Karaez

NEVEZ DEUT ER-MAEZ :

MERC'HED

gant R.M. KELDREG (12,00 lur)

AL LIAMM

Goulennit roll an 70 oberenn-all embanet gant

Al Liamm : Mlle J. Queillé, 47, rue Notre-Dame - 22 - Guingamp

PENNAD-STUR

a-bez a zo da adlakaad en he sao. Meur a brezeger, er peder gêr ma 'n em gavas an dud, o-deus pouezet war gement-se : digas a reent ar goaz war ar « rejon », hag aliez e vezet ano Breiz gante (Siwaz, boazet eo beteg re ar sindikadoù hoaz, da zelled ouz enkadenn ar vro-mañ gant daoulagad Paris : kouezal a reont e pal ar re a fell dezze lakaad dorn-dorn kornioù pinvidig ha kornioù paour ar Frañs). Departamantou all Breiz a zle heulia skwer Penn-ar-Bed : toud ar re a wel splann pegen fall eo eet an traou, ra labourint stard evid ma teuo da wir !

Bretoned, ho-pet soñj dalhmad euz ar politikerezh rik kuzet dindan ar promesaou toull : evid ar gouarnamant, Breiz a zo anezi eur parkad touristet hag eun dachenn zoudarded, hag he mibien mad da viroud a-gostez evid pourchas labourerien merhad-penad e-leh ma vo ezom ha da zibab :

■ Bemdez e hellom gweled-mad e-leh ma gomer ar re all da zibab tud e koloni Vreiz evid kas aneze d'ar pevar avel : ar skritell-mañ da skwer, war ti-kêr an Arvor (e-tal an Oriant), o houlenn merhed evid Jersey : « Lojet ha diwallet e vo ar micherourez ». Er memez amzer, eur baperenn peget ouz ti-kêr Kaodan a houlenne ivez Bretoned da gas da Jersey : gounideien an enezenn-ze a ginnige dond d'ar vro-mañ ma vije trawalh a dud o houlenn.

■ Ha bremañ setu just-ha-just pe hiz e vez kolonizet eur hornad gand an douristed : e ledenez Ruiz, eur halz a labourerien a bo skaret er-mêz euz o douarou, da lakaad touristet pinvidig ha na chomint ket eno ouzpenn daou pe dri miz beb bloaz. Kaset eo al labour vil-ze gand ar SATMOR (Société d'Aménagement Touristique du Mor-Bihan), eun afer renet gand Paris ha gand bankerien vraz :

— meur a zeg famili a zo lamet kuit o feadra digante, heb kinnig an disterra labour dezze. En o mesk, eun toullad mad a dud war an oad ! O douarou a vez prenet etre 10 ha 60 lur koz ar metrad-karrez evid ar re falla, hag 6 lur nevez d'ar muia-tout ar re wella, ... ha pa vint advezet 70 lur nevez !

— gwastet ha drastet e vez al lehiou pesketa hag ar parkeier istr.

Buhez ha nerz ar vro a zo 'vond kuit, gwanet ma 'z int dindan wask hon sunerien. Ha pa 'z eus kement ha kement a Vretoned o klask war-leh labour, Pleven a ra fae braz warne : en e brezegenn euz an 10 a viz mae e Fougères e-neus disklêriet dichipot : « E meur a gornad hag e meur a vicher ema uzinou Breiz o houlenn tud ». Al labourerien, gouez dezze, a ya kuit hebken dre 'n abeg ma « 'z int boazet pell 'zo da guitaad o bro », hag ivez peogwir « ne oar ket hon yaouankizou diouz an traou » !

UDB

KUDENN VREIZ EUZ BREST D'AN NAONED

BRO-AN-NAONED

Termajied Vreiz

Termajied Bro-an-Naoned 'zo en em vodet e Naoned. Goulennet o-deus em ziranha euz ar rannvro « Pays de Loire » (enni : ar Sarthe, ar Mayenne, ar Maine, ar Vendée hag al Loire) evit beza staget ouz Breiz.

Naoned - Staliou o kouez

Ar hoperativ labour-douar « Loire-Océan » (an Naoned) a zo 'vond da ziskregi gand e labour d'an 30 a viz mezeven. Implij a rae 250 den. Eun darn hepen euz al labourerien a hellfe adkavout labour e Koperativ labour-douar Ancenis.

An implijidi kenwerz a ra trouz

Kinigoù ar batroned atao re zister, eun harz labour a zo bet graet. Heuliet eo bet gand tost 100 % euz an dud hervez ar staliou.

Gwenrann : Treh al labourerien

Eun emgleo a zo bet graet er C.T.O. goude m'o-deus diskoget gand o labour an darn vraz euz al labourerien. Da heul an emgleo-man e vo kresket ar goprou euz 0,21 L dre eur. Kendivizioù all a vo a-benn miz here.

Sant-Nazer : Treh al labourerien

Eur hresk war pae o euriou (euz 0,19 da 0,21 lur adaleg ar henta a viz ebr) eo deut a-benn da gaout labourerien al « Galvanisation » goude eun harz labour. Eur hresk all henvel o-devo d'ar henta a viz here.

Pont-Château : eur skol labour-douar a zo serret

Evid kaout eun abeg bennag da echui gand ar hentelioù labour-douar e lavar ar senatour-maer (diouz an tu dehou), ne gas ar re-man da nebleh. En-deus ar huzul ker konservatour nehet a-viskoaz sevel batizul dereat ! Ne ginnige ar gouarnamant nemed eur subvansion a netra.

BRO-ROAZHON

ROAZHON : HARZ-LABOUR.

Evel ma talc'h kambr batroned ar sevel-tiez da nac'h ober kinigoù nevez e kendalc'h labourerien ar « Société Rennaise de Préfabrication » gand o harzh-labour.

Un diskoget labour zo bet en ti-moulerezh « Oberthur ». Daoust m'eo bet prenet gand ar strollad « Chaix » e kendalc'h al labouradeg-mañ da reiñ goprou kalz izeloc'h d'e implijidi eget labouradegoù-all ar strollad e Paris.

A-ENEP DISKAR AL LABOUR-DOUAR :

N'eo ket bet ar CDJA o welout ministr gall al labour-douar p'eo tremenet hemañ dre Roazhon. Ul lizher zo bet kaset dezhañ ma tispleg ennañ ar CDJA stad reuzeudik al labour e Breiz (11091 den zo dilabour ez-ofisiel evit pevar departamant). Kavout a ra abeg ivez ar CDJA er strisadurioù war ar c'hed evit adstrollañ ar parkeier. A-hend-all e kav truezus e ve tennet kement a arc'hant eus kef ar

FORMA (kef evit adaozidigezh rannvroel ar mar'hadoù labour-douar) evit lazhañ ar saout laezh (1/4) ha paeañ al laezh na vez ket gwerzhet (ouzhpenn 1/3). Anat eo, diouzh

raktres Vedel e fell d'ar gouarnamant diskar al labour-douar en hor bro a-raok adkodañ hag ober eus Breizh un dachenn arme hag ur park hañv evit an douristed.

PENN-AR-BED

Eun töl a-eneb ar skoliou.

E soñj emañ ar Gouarnamant serri 200 klas e skoliou emañ departamant Penn-ar-Bed, o vond a-eneb ali ar skolerien ha tud ar vugale. Eno, evel e departamant Sant-Brieg, ne vo digoret klas nevez ebet war ar mêz.

E Brest, e oa bet goulennet digori 35 klas nevez ; med, hervez al listenn ofisiel, e vo red, er hontrol, serri 68 klas. Pemzeg klas a zo bremañ e skol ar Polygone. Ma vez greet hervez c'hoant ar Ministr, e vo serret 6 aneze a-benn miz Gwengolo. Evelse eo en darn vrasa euz ar skoliou.

Nebet eo ar Gouarnamant.

En em gavet eo 70 beleg euz Bro-Vrest da zoñjal asamblez diwar-benn stad an ekonomiezh hag ar vuhez sosial er horn-bro-ze, ennañ « kerbenn an dilabour ». Arôg ar vodadeg, hervez, e vije bet pouezet war tud an Eskopti evid klask lakaad aneze da bedi deputeed (gaullisted an oll aneze), pe neuze da chom heb ober netra. O welad ne oa ket bet goulenn et digante dond o-deus kaset daou zepute eul lizer d'ar veleien, da « broui » dezze ne zella ket kudennou labourerien Vreiz ouz tud a iliz.

O klask ober goap ouz al labourerien.

E Brest eo bet « badezet » ar petrolier braz « Emeraude ». Deut oa eur bern pennou braz dezze Paris ha deuz Brest d'ar vadeziant, o klask rei da gredi ez ee mad an traou e Brest. Savet zo bet trouz gand FDSEA ha gand CDJA Penn-ar-Bed a-eneb an töl goaperez-se, greet evid bruderez ha netra ken. Digaset o-deus da zoñj ar promesaou ha n'int ket bet dalhet, hag ive stad spontuz an ekonomiezh hag ar boblañs e Penn-ar-Bed ; red a vo, emeze, stourm a-eneb kement-se. Er memez amzer, dirag eur bern galiserien, o-deus diskoget labourerien ar porz, galvet gand ar CGT. Klemm a reent abalamour d'an 2500 micherour hag a zo heb labour, abalamour d'ar re yaouank a vez red dezze

kuitaad ar vro, abalamour da stad mantruz ar porz. Muioh-se e tremen an amzer, ha nebeutoh-se e kred al labourerien fals-promesaou ar Gouarnamant.

Lezvenen : Penn eur sindikad da veza kaset dirag al lez-varn.

Renner komision « Framma » ar CDJA, an Ao. Gourmelon, a zo bet, asamblez gand 120 labourer-douar, oh ampich e vefe gwerzet 9,5 ha. diwar eur plas a 18 ha ; ne felle ket dezhañ gweled lemmel digand eul labourer eun hanter euz a zouar ; goulenn a ree digand an dud chom heb lakaad ar priz da zevel. Perhenn an douar a-neus savet klemm, ha tamallet zo bet d'an Ao. Gourmelon rik eet a-eneb frankiz ar gwerz. Dindan bez tri miz prizon emañ. Piou bennag a zo evid ar justis er Frañs renet gand Pompidou en em laka er-mêz euz al lezenn.

Skrignag : Bro ar re goz.

Diskouezet he-deus ar gont diweza e oa bet kollet gand ar gomun ouzpenn an drederenn euz he zud abaoe ar bloavezh 1946, o tiskenn euz 2558 da 1687. Derhel a ra niver al labourerien douar da vond d'an traon ; ar re a chom a zo en em lakaet da vaga berniou loaned. Toud ar re o-deus bet diplomou er skol n'int ket bet pell o vond kuit, o veza n'eus tamm industri ebet er gomun. Kement-mañ a ziskouez splann pegen buan ez a poblañs kreiz-Breiz war gosaad. En eur ober 22 vloaz e-neus kollet kanton an Uhelgoad 28 % euz e boblañs ; Bodmear 45 % ; Logmaria-Berrien 43 % ; Ar Fouillez 38 % ; Plouie 37 %, etc.

Kemper : dilabour.

E Kemper, evid ar mare, ez eus 3 800 den dilabour, a reer oute, evid ober bravoh, « goulennerien labour », enskrivet e « Bureo an Implij » (Agence nationale pour l'emploi). Savet eo bet ar bureo-ze evid ma vo êsoh da labourerien Breiz kuitaad o bro.

MOR-BIHAN

● Devezhourien evit Jerze.

Pemp hant devezhour o deus roet a anv evit mont da denañ patatez e Jerze. Nen dint nemet 450 e departamant Oadou-en-hanternoz ha 200 e Penn-ar-Bed. Muioh c'hoazh a vefe bet, met ul lod bras anezhe ne oant ket deut en dro d'ar ger. Chomet e oant da blantañ avaloù-douar.

Klegereg, Boad ha Gourin, setu ar c'hantoùioù lec'h ma vez kavet labourerien ar muian.

● Gwened. Labourerien-douar ha micherourien dorn-ouzh dorn.

Burev ar C.D.J.A. eus ar Mor-bihan en deus meizet o oa fall stad an implij e Breiz hag e bro Redon dreist-holl.

Disklevet en deus e oa a-du gant micherourien an uzinoù Garnier.

Prest eo da reiñ dorn dezhe evit ma chomo o uzin war dachenn Redon.

● An Henbont. Stad truhek diwezhan micherourien ar Gouvelioù.

Pa 'ze o bet serret ar Gouvelioù, un nebeut micherourien a oa chomet war al lec'h evit ober war-dro ar pezh a chome d'ober. Prometaet e oa bet dezhe un implij, pa vefe bet peurseret an uzin. Siwazh ! ar 14 labourer-se a chomo dilabour evel an 30 all a oa dilabour dija !

331 labourer a oa implijet en uzin (ha dija e oa nebeutoc'h a labour). Emen emaint breman ?

115 anezke o deus kavet ul labour all. 41 a vev diwar o retred, pe o rak-retred (127).

47 a chom dilabour.

Ar Stad eo a zo kieriek eus afer Henbont. An afer se a zo bet kaset da benn evit brasan profit trust an houarn gwenn.

Met ar Stad n'en deus ket kavet labour d'ar vicherourien kaset kuit ; evel m'en doa grataet d'ober.

● Micherourien kaset kuit.

Ti-labour BRAFF a implije 300 micherour evit

"AL LIAMM"

(Directeur : Ronan Huon)

LA PLUS ANCIENNE REVUE
CULTURELLE EN LANGUE
BRETONNE (20e ANNÉE)

Paraissant tous les deux mois
sur 80 pages sans interruption

ABONNEMENT : 25,00 F
S. Chérel,
109, Bd de Verdun - Rennes
C.C.P. Rennes 2184-34

Imprimerie Commerciale, Rennes

Renner ar gelaouenn : J.-Y. Veillard
1000 skw tennet.
Diskleriet hervez lezenn : 2e trim.